

Nederlands lezen

1.2

Een **uiteenzetting** is een tekstvorm die behoort tot de informatieve teksten. Een uiteenzetting kan:

- Een verklaring geven van een verschijnsel, bijvoorbeeld extreme droogte.
- Het antwoord geven op een feitelijke vraag, bijvoorbeeld steekt een struisvogel bij gevaar echt zijn kop in het zand?
- Oorzaken en gevolgen behandelen van een probleem, bijvoorbeeld schooluitval.
- Uitleg geven over de inhoud en resultaten van een onderzoek.

In een goed opgebouwde **alinea** staat altijd een **kernzin**. Die geeft aan waar de alinea over gaat of noemt de belangrijkste informatie. Een kernzin komt voor als:

- Eerste zin.
- Tweede of soms derde zin. De alinea begint met een inleidende zin of een zin die de alinea aan de vorige verbindt.
- Laatste zin. Bijvoorbeeld als er wordt toegewerkt naar een conclusie.

Met een **inleiding** kun je:

- De aandacht trekken.
- De **aanleiding** noemen.
- De **centrale vraag** stellen.
- De mening van de schrijver geven.
- Een samenvatting van de inhoud geven.
- Een persoon of personen introduceren.

Met een **slot** kun je:

- Een **conclusie** of een **samenvatting** geven.
- Een advies of waarschuwing geven.
- Een toekomstverwachting uitspreken.

Als je informatie zoekt in **online teksten**, maar je gebruik van dezelfde leesstrategieën als bij begrijpend lezen, maar vooral **zoekend** en **kritisch lezen** stellen hogere eisen.

Informatie verwerven op het internet.

- Je hebt een goede zoekterm nodig.
- Je moet een goede keuze maken uit de hits.
- Je moet de informatie beoordelen op betrouwbaarheid.
- Je moet bepalen of deze informatie bruikbaar is voor jouw vraag.
- Je moet in de informatie het antwoord zoeken op je zoekvraag.

Hierna moet je de informatie nog verwerken en daarna communiceren. Ook hebben online teksten soms andere kenmerken dan papieren teksten. Zo staan er vaak **links** en is er een **homepage** of startpagina.

2.2

Kenmerken van een **nieuwsbericht**:

- Actuele gebeurtenis (niet elk krantenartikel is dus een nieuwsbericht)
- Informatieve tekst
- Neutraal geformuleerd, geen mening merkbaar.
- Vaak een plaatsnaam en naam van het persbureau/schrijver.
- Vaak zijn er twee delen, de inleiding en de kern.

Tekstsoort is een verzamelnaam voor alle teksten met hetzelfde **tekstdoel**. Bij een tekstsoort horen verschillende **tekstvormen**.

Niet alles wat je leest is waar. Stel jezelf daarom kritische vragen. Als een schrijver **objectieve informatie** geeft vraag je je af of dit waar is. Geeft hij **subjectieve informatie** dan vraag je je af, vind ik dit ook? Of komt dit overeen met mijn eigen ervaringen? Niet alles is **betrouwbare informatie**.

3.2

In een **betoog** geeft de schrijver zijn mening en licht die toe met argumenten. Hij wil de lezer overtuigen van zijn mening. Veel betogen hebben een driedeling

In de tekstvorm **beoordeling** tref je vaak een tweedeling aan. **Beschrijving** en **beoordeling**. Bij de beoordeling worden vaak **beoordelingswoorden** gebruikt.

Argumenten:

Objectieve argumenten zijn feiten of gegevens uit een onderzoek.

Subjectieve argumenten zijn meningen, persoonlijke indrukken, persoonlijke ervaringen, voorspellingen of vermoedens.

Niet alleen de inleiding of het slot hebben een functie in de tekst, dat geldt ook voor alinea's of tekstdelen in de kern. Je kunt met **functiewoorden** aangeven wat de functie is ten opzichte van een voorafgaand of volgend tekstdeel. Signaalwoorden helpen vaak om de functie te herkennen.

Functiewoord	Betekenis
aanleiding	Reden voor tekst.
argument	Informatie waarmee een mening wordt ondersteund.
beantwoording	Antwoord op een vraag die eerder is gesteld.
constatering	Vaststelling of waarneming.
definitie	Nauwkeurige omschrijving van een begrip.
oplossing	Hoe een probleem is/kan worden opgelost.
probleemstelling	Omschrijving van het probleem uit de tekst.

stelling	Bewering waarvan de schrijver de waarheid wil aantonen.
tegenstelling	Twee uitspraken die tegenover elkaar staan.
toelichting	Nadere uitleg bij een bewering, standpunt of theorie.
verklaring	Uitleg wat de reden of oorzaak is.
vraagstelling	Vraag die in een tekst wordt beantwoord.
weerlegging	Bewering of argument waarmee wordt aangetoond dat een eerdere bewering of argument onjuist is.

De opbouw van online teksten is meestal anders dan die van teksten op papier. In veel gevallen moet je **interne links** aanklikken om bij de informatie te komen die je zoekt. Een website kan ook **externe links** bevatten, die doorverwijzen naar andere websites.

Opinies over een onderwerp op internet:

1. Vul in het zoekvenster van de **opinie**site een zoekterm in.
2. Zoek een artikel uit.
3. Bepaal het standpunt van de schrijver.
4. Stel vast wat zijn/haar argumenten zijn en beoordeel per **argument** of het overtuigend is en daarom mogelijk bruikbaar voor je doel.
5. Kijk steeds eerst of het argument (plus de toelichting) objectief of subjectief is en stel jezelf kritische vragen die bij elke soort horen.

4.2

Het voornaamste doel van **reclame** is activeren. Er zijn twee soorten reclames.

Commerciële reclame, met als doel om mensen over te halen en daar geld aan te verdienen. En **ideële reclame**, met een idealistisch doel en hij probeert mensen te beïnvloeden met een boodschap over een maatschappelijk thema. Veel reclame probeert eerst je interesse te wekken en je dan over te halen om in actie te komen.

Een **column** is een met regelmaat verschijnend, kort stukje proza van meestal een vaste auteur. Qua inhoud is de column moeilijk te typeren. Dit komt omdat de schrijver zelf bepaalt over welke onderwerpen hij schrijft. In bijna elke column speelt de mening van de schrijver een belangrijke rol. Meestal is het tekstdoel overtuigen of amuseren, soms zijn er meerdere tekstdoelen vermengd.

Op internet wordt veel zomaar overgenomen. Daarom is niet alles wat op internet staat waar. Zo kun je iets zeker weten of het waar is of niet:

- Stel altijd eerst vast met wat voor site je te doen hebt.
 - **verkoopsites**, gericht op verkoop
 - **publicatiesites**, meestal nieuwssites waarop artikelen worden aangeboden.
 - **dienstverleningssites**, bedoeld voor het contact tussen klant en bedrijf.
 - **blogs**, vaak van een privépersoon.

- **Informatieve websites**, gericht op informatie verstrekken over een bepaald onderwerp.
- Zoek informatie zoveel mogelijk op informatieve websites en op publicatiesites.
- Als je op een blog informatie vindt die je bruikbaar lijkt, vergelijk die dan met informatie over hetzelfde onderwerp op een informatieve site.

5.2

In het eindexamen komen drie soorten **samenvattingsopdrachten**. Opdrachten waarin je ze beoordeelt, waarin je de inhoud zelf terugbrengt tot een hoofduitspraak/samenvatting, of waarin je informatie uit een tekst samenvat in een voorgeformuleerd schema.

Dit is een strategie voor het beantwoorden van **meerkeuzevragen**:

1. Lees de vraag en formuleer eerst zelf een antwoord. Kijk daarna of jouw antwoord een optie is.
2. Ga verder met volgende vragen als je een vraag niet kunt beantwoorden en kom aan het einde terug naar de overgeslagen vragen.
3. Streep de antwoorden weg die zeker niet goed zijn.
4. Ga af op je eerste indruk als je nog steeds twijfelt.

Opdrachten over hoofduitspraken zijn bijvoorbeeld:

- Wat is de hoofdgedachte van de tekst of het tekstdeel?
- Wat is de hoofdvraag waarop de tekst een antwoord probeert te geven?
- Geef het standpunt weer dat de auteur inneemt.

Opdrachten samenvatten kunnen zijn:

- Maak een samenvatting van een of meer alinea's.
- Maak een samenvatting van de tekst in maximaal zoveel woorden, waarin duidelijk wordt: Dit heet een **geleide samenvatting**.
- Maak een beknopte samenvatting van de tekst in maximaal zoveel woorden.